

## DVOETAŽNI STANOV I U VIŠESPRAVNIM ZGRADAMA<sup>1)</sup>

### FORMULACIJA — Adolf Loos pripovijeda:

— Do sada sam projektirao samo jednu višespratnu stambenu zgradu, i to za Bečku gradsku opštinu. U tu zgradu smjestio sam stanove koji zauzimaju dvije etaže. — Ovo, međutim, nije moj pronalazak: najamne kuće sa dvoetažnim stanovima u zgradama visokim 10 i 20 spratova vidio sam već kod Engleza i Amerikanaca. Njima je stalo, naime, mnogo do toga da se dnevne prostorije ne nalaze pored spavaćih, pa ih odvajaju pomoću stepenica — i stvaraju time sebi iluziju kao da stanuju u vlastitim kućama — svakako jedan način koji diže vrijednost čovjeka.

Biće vam možda sada razumljivo zašto se, napr., Amerikanac i Englez presvuku prije večere — da ne stanuju u dvije etaže, ne bi možda imali ove potrebe.

To je kao da stanujem u hotelu, uzmimo, neke banje, gdje mi se nije teško presvući prije večere, jer stanujem na II ili III spratu, gdje moram čekati dok ne udari gong, ili gdje treba da čekam u holu dok me ne zovnu na večeru — sve to stvara dispoziciju za presvlačenje.

Ove potrebe neću osjetiti u stanu, gdje mi se spavaća soba vratima otvara direktno u trpezariju.

Stanove u dvije etaže zamišljam sa jednim ulazom. Moja je zgrada izgledala kao neka kuća u terasama, jedno stepenište, slobodno namješteno, iz njega su pristupačni hodnici, mogao bih ih nazvati ulicama, iz tih ulica zaseban ulaz u svaki stan, a na njima hladnjaci, gdje može čovjek uveče sjesti i zadržavati se na čistom zraku.

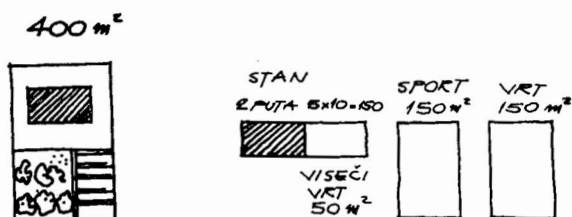
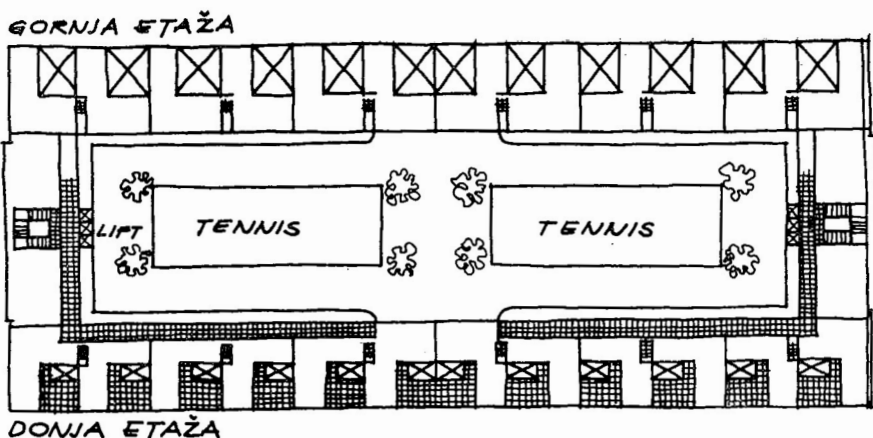
Na njima se mogu igrati i djeca, bez opasnosti da ih pregazi auto ili slično. — Ovo je, međutim, moja ideja! Pošao sam, s obzirom na ono što često čitam u novinama.

Djeca bez nadzora, koju su ostavili roditelji radi posla — najbjednija su između bijednika, osjete žeđ za zrakom, pa se popnu na prozor i padnu na ulicu ili dvorište.

Strašna je to sudbina najmanjih između malenih.

I tako sam izmislio mogućnost da se mogu djeca slobodno kretati na mirnoj i zaštićenoj, terasnoj ulici, u blizini kuće, a pod nadzorom susjeda. Na taj sam se način htio odužiti djeci.

<sup>1)</sup> *Stampano u časopisu »Tehničar«, Bgd., mart 1940. br. 6*



Šematski prikaz namjene površina i prijedlog prostorne organizacije

### PROJEKAT — Le Corbusier govori:

U velikim gradovima imamo dvije vrste ljudi:

- 1) građane koji imaju sto razloga da stanuju u gradu i
- 2) predgrađane, tj. ljude koji ne mogu drugačije nego da stanuju van grada — oni stanuju, prema svojim socijalnim prilikama, u vilama ili kućama radničkih naselja — ili pak u radničkim najamnim kućama. I, upravo na ova mjesta stavljam problem.

#### A) Obično rješenje

Nastupa svuda u svijetu i smatra se idealnim:

Na svaku kuću dolazi 400 (300—500) m<sup>2</sup>, ako zemljište nasadimo, dobivamo neku vrstu dvorišta (pijesak i cvijeće) maleni pašnjak i maleni vrt za povrće.

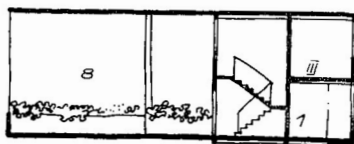
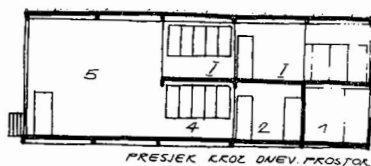
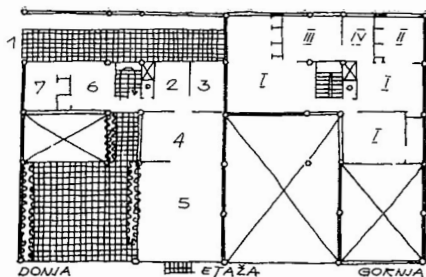
I taj vrt predstavlja, za razliku od racionalne obrade zemlje, jedan mučan posao, kako za domaćicu, tako i za gazdu (romantika u smislu čobanske idile); treba ga uvijek čistiti, obrezivati, zalijevati, uništavati puževe itd.

Mrak nas je već davno zatekao, dok mi još uvijek mašemo prskalicom. — Gimnastika, njega tijela, prigovarate?

— Vrlo slaba i nedostatna, a često još i opasna.

Djeca se ne mogu istrčati (igrati se), a roditelji još manje (sport).

**Prihod:** košara, možda, jabuka i krušaka, repe i peršuna i sl.; dakle — upravo smiješno!



Stan u dvije etaže: 1— viseća ulica, 2— predsoblje, 3—ostava, 4—trpezarija, 5— dnevna prostorija, 6—kuhinja, 7—soba za kućnu pomoćnicu, 8—terasa; I — spavaće prostorije; II — boudoir; III — gimnastika; IV — kupatilo  
Desno: presjeci kroz dnevni prostor i kroz terasu

### B. Predlažem novo rješenje:

Kuća 50 m<sup>2</sup> površine, u dvije etaže, tj. 100 m<sup>2</sup> za stanovanje, dvorište 50 m<sup>2</sup>

sportu na raspoloženje 150 m<sup>2</sup>,

vrt za povrće 150 m<sup>2</sup> i time sam iscrpio naših 400 m<sup>2</sup>.

**Kuća i dvorište** (terasa) su viseći,

jedno iznad drugog

u višespratnim zgradama, terasastog oblika,

u tri visine, jedna iznad druge.

Sunce i zrak prodiru mi svuda!

Dvorište, tj. viseća terasa:

popločana crvenom opekam,

sa zidovima tapeciranim

bršljanom, divljom lozom, koja se penje.

I lovor je tu — debelo šiblje

u cementnim koritima ili glinenim loncima,

vedro sezonsko cvijeće

pravi stanbeni vrtovi,

koje nije teško održavati!

Na terasi: sto i stolica,

zaštićena od kiše.

Tu jedemo, razgovaramo i odmaramo se na zraku.

150 m<sup>2</sup> određenih za **sport**,

a na podnožju zgrade,

priključićemo susjednim:

fudbal, tenis, basket, trkalište i travnjaci za igranje i sl.

— sve po volji.

Čovjek dolazi kući,

skine šešir ili kapu,

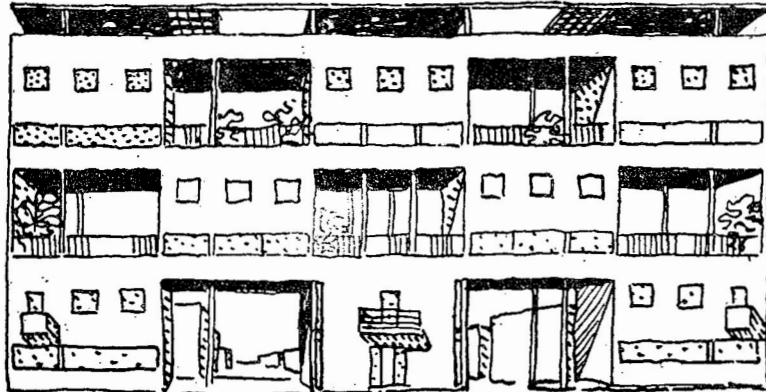
pa ide da se igra

na podnožju kuće.

Odmah do prostora za sport, daljih 150 m<sup>2</sup>,

određenih za **vrtnu kulturu**,

priključiću susjednom zemljištu,



Dvoetažni stanovi u višespratnoj zgradi

i eto nam vrtne kulture:  
 $400 \times 100 \text{ m} = 4 \text{ hektara!}$   
 Otpada zalijevanje.  
 Čvrste hidraulične naprave,  
 poređane u baterijama po zemljištu,  
 natapaju zemlju!  
 Jedan poljoprivrednik  
 na svakih 100 parcela  
 i jedna intenzivna,  
 poljoprivredna kultura.  
 Eto vam primjera  
 jedne moderne urbanizacije,  
 koja prepušta muzeju  
 sve historijske uzore,  
 poput švajcarskih kuća  
 i alzaških golubinjaka!  
 I to je način kako rješava  
 moderan čovjek, oslobođen  
 romantične navlake, problem  
 koji je ispravno postavljen!

Savremeni viseći vrtovi

